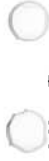

Maatilojen mahdollisuudet- hankkeen loppuraportti

Maatilayrittäjiltä kysyttiin... ”Mikä on yrityksenne tilanne noin viiden vuoden kuluttua, vuonna 2019?”

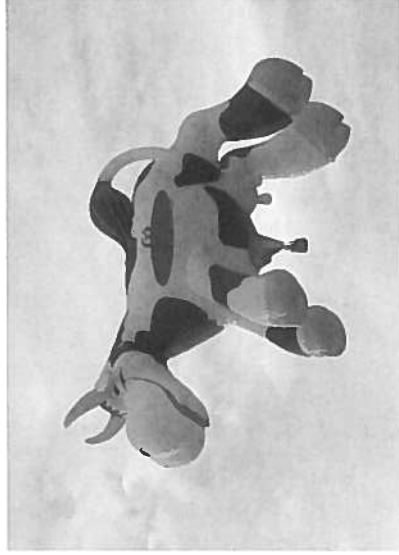
Kuusamo, Posio, Taivalkoski

Marraskuussa 2014

6.11.2014

Terveiset selvityksen tekijältä: Hyviä uutisia!

Hyvä maatalous –ja maaseutualan ihminen ja ystävä. Käsissäsi on selvitys, johon on koottu maatalousyrittäjien ja alan asiantuntijoiden haastattelujen pohjalta näkymiä ja havaintoja Koillismaaan maatalouden tulevaisuuteen liittyen. Selvitystä tehdessäni huomioni kiinnittyi seuraaviin mahdollisuuksiin: Koillismaalla on nuoria maatilayrittäjiä, jotka uskovat maatalouden tulevaisuuteen. Posion, Taivalkosken ja Kuusamon maatalousyrittäjistä noin kolmannes suunnittelee investointeja tai niiden selvittämistä. Meille niin itsestään selvytenä, mutta kauempaa katsottuna erityisenä vahvuutena Posion, Kuusamon ja Taivalkosken maataloudessa on kansainvälisesti ja kansallisestikin katsottuna **puhtaat ruuan raaka-aineet**. Taloudellisesti kannattaville ja toimiville tiloille, joissa nykyinen yrittäjä aikoo lopettaa eläkkeelle jäämisen tai muun synn vuoksi, voitaisiin **etsiä aktiivisesti** myös muiden kuin yrittäjien toimesta **jatkajia**, uusia yrittäjiä. **Sukupolvenvaihdoksia** Koillismaalla on seuraavan viiden vuoden aikana suunnitteilla noin 20:lle tilalle. Yrittäjät ovat myös kiinnostuneita kouluttautumaan **maatilayrityksen johtamis- ja talousosaamiseen** liittyen. Erityisesti nuoret maatilayrittäjät toivovat **verkostoitumista toisten yrittäjien kanssa**. Eläkkeelle jäämistä suunnittelevat maatilayrittäjät ovat puolestaan potentiaalisia asiakkaita maaseudun palveluyrittäjille. Maatalousyrittäjät toivat esille myös palvelutarpeet **työssä jaksamisen ja työkyvyn** yllä pitämiseen.

Koillismaan maatalouden maitolasi on mielestäni puoliksi täynnä – uskon, että yhdessä **paikalliset**, alueelliset, kansalliset ja kansainvälisetkin toimijat voivat vaikuttaa siihen, että Koillismaan alueen maatalous ja maaseutu on -erilaista kuin tänään mutta- **elinvoimaista** tulevaisuudessakin. Menestystä!

Anna Kantola, selvityksen tekijä, Posion Kehitysyhtiö, anna.kantola@posio.fi

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Koillismaa

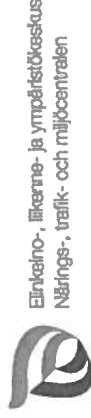

TIIVISTELMÄ JA KUVAUS HANKKEEN TOIMEENPANOSTA

Maatilojen mahdollisuudet -selvityshankkeen tavoitteena on ollut selvittää Koillismaan maataloustuotannon kehittämistarpeet ja mahdollisuudet lähivuosille. Hankkeen tavoitteena oli myös luoda puitteet, verkostot ja toimintamalli, joilla voidaan aloittaa välittömät toimenpiteet tilojen lakkauttamisen ehkäisemiseksi. Tavoitteena on ollut myös saada maaseutualueen toimijoiden verkosto aktivoitua ja sitoutettua selvitystyössä esiin tulleiden kehittämisen ja tukitarpeiden mukaiseen toimintaan. Hankkeen osaltaan toteuttaa Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa 2007 - 2013, Pohjois-Pohjanmaan alueellista maaseutuohjelmaa 2013 ja Pohjois-Pohjanmaan maaseudun kehittämisuunnitelmaa 2007-2013. Manner-Suomen ohjelmassa hanke sisältyy toimenpiteeseen 111.2 Maatalouden kilpailukyvyyn kehittäminen, jonka kautta rahoitettavien hankkeiden tavoitteena on mm. maatalouden rakenteen kehitys epäsuotuisilla alueilla sekä maakunnan maatalouden kannattavuuden ja kilpailukyvyyn vahvistaminen. Koillismaan Leader ry:n paikallinen maaseudun kehittämisuunnitelma 2007-2013.

Hankkeen ohjauksessa ovat olleet mukana MTK Posio, MTK Kuusamo, MTK Taivalkoski, Koillismaan maaseutuviranomaiset, Kuusamon Juusto, Naturpolis Oy, ProAgria Oulu ja ProAgria Lappi. Maatilojen mahdollisuudet hankkeen hallinnoijana ja **toteuttajana on toiminut Posion Kehitysyhtiö**. Hankkeen on rahoittanut Koillismaan Leader (Myötäle ry:n) kautta Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto ja Kuusamon Juusto. Aloitte hankkeesta on lähtöisin alueen tuottajilta. Hankeajaksi rahoituspäätöksessä hyväksyttiin 1.1.2014 – 30.6.2014. Koordinaattorin rekrytoinnin viivästyttä hankkeen ohjausryhmä päätti hakea jatkoaikaa hankkeelle vuoden loppuun. Selvitys toteutettiin huhti-, touko-, kesä-, ja elokuussa 2014. Päätösseminaari järjestettiin 6.11.2014 ja hankkeen viimeinen ohjausryhmän kokous 17.11.2014.

Maatilojen kehittämistarpeita koskeva selvitys toteutettiin **120:lle** tilalle tehdyllä puhelinhaastattelulla ja **42:lla** tarkemman kartoituksen tilakäynnillä. Posion Kehitysyhtiön palkkaama osa-aikainen projektisihteeri toteutti puhelinhaastattelut, aineiston analyysin, asiantuntijatapaamiset ja raportin laatimisen. Tarkemman kartoituksen tilakäynnit toteuttivat Pro Agria Oulun ja Pro Agria Lapin sekä maaseutuviranomaisen edustajat puhelinkyselyn perusteella. **Puhelinkyselyyn vastasi 96 maitotilallista ja 20 lihatilallista ja muutama vastaaja oli juuri lopettanut tilan toiminnan, mutta vastasi silti kyselyyn.** Koillismaalla on yhteensä noin 145 maitotilaa ja noin 38 lihatilaa.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Koillismaa

Posion Kehitysyhtiö Oy

Vastaajien jakautuminen paikkakunnittain:

Posio: 23 maitotilaa ja 12 lihatilaa

Taivalkoski: 25 maitotilaa ja 1 lihatila

Kuusamo: 48 maitotilaa ja 7 lihatilaa

Puhelinkysely toteutettiin soittamalla läpi kaikki Koillismaa. Kaikkia ei tavoitettu ja osa ei halunnut vastata kyselyyn. Puhelinkyselyssä kysyttiin muutamia yleisiä kysymyksiä maatilojen tulevaisuuden näkymiin liittyen, kuten esimerkiksi arviota tilan tuotantomäärän kehityksestä lähimmän viiden vuoden aikana.

Tiloille joilla puhelinhaastattelun aikana nousi esille muutostarpeita tai kehittämisaikoja tarjottiin Pro Agrian, maaseutuviranomaisen tai elinkeinoyhtiön asiantuntijoiden toteuttamaa henkilökohtaista käyntiä tilalla tarkempaa kartoitusta varten. Puhelinkyselyn yhteydessä sovittiin tarkemman kartoituksen käyntejä. Tarkemman kartoituksen käyntejä pyrittiin sopimaan tiloille, joilla tunnistettiin olevan muutostarpeita tai kiinnostusta kehittämiseen, esimerkiksi investointeihin, maatilojen yhteistyöhön, kouluttautumiseen, sukupolvenvaihdokseen, toiminnan lopettamiseen, monialayrittäjyyteen, työhyvinvointiin tai muuhun liittyen. Käynnit olivat tiloille maksuttomia.

Näiden lisäksi hankkeen toimesta järjestettiin paikkakuntakohtaiset asiantuntijahaastattelut, joissa käytiin läpi alustavia tuloksia ja kerättiin asiantuntijoiden näkemyksiä tarvittavista kehittämistoimenpiteistä Koillismaan maataloudessa. Hankkeen päätösseminariin 6.11.2014 kutsuttiin alueen avaintoimijoita maatalouden kehittämistyön kannalta. Tilaisuudessa keskusteltiin alueen kuntien maatalouden kehittämisestä ja sovittiin jatkotoimenpiteistä.

Hankkeen ohjausryhmä on kokoontunut kolme kertaa (huhtikuu 2014, elokuu 2014 ja marraskuu 2014). Tämän lisäksi hankkeen toteutuksen tukena on toiminut **työryhmä** (suppeampi kokoonpano ohjausryhmän jäsenistä), joka on kokoontunut ohjausryhmän kokousten lisäksi kaksi kertaa. **Toteutusolehtusten ja riskien** osalta todettakoon, että hankkeen toteutus viivästyi hanketyöntekijän rekrytoinnin viivästymisen vuoksi.

Koillismaa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Närings-, trafik- och miljöcentralen

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Kuusamon Juvsto

Selvityksen keskeisimmät tulokset puhelinkyselyn, tilakäyntien ja asiantuntijoiden arvon perusteella:

1. **Arvio: Viiden vuoden aikajänteellä maatalojen määrä näyttäisi näiden arvioiden perusteella vähenevän Koillismaalla 13 %.**
Paikkakunnittain arvio vaihtelee merkittävästi.

Puhelinkyselyyn vastanneista Koillismaan maitotiloista yhteensä 13 % (12/96) ilmoitti lopettavansa tuotannon viiden vuoden sisällä.

*Taivalkoskella arvioidaan, että noin 20 % (6/29) maitotiloista lopettaa tuotannon viiden vuoden sisällä.

*Kuusamossa arvioidaan, että maidontuottajista lopettaa viiden vuoden sisällä noin 13 % (9/70).

*Posiolla arvioidaan, että jopa kolmannes maidontuottajista (17/46) lopettaa viiden vuoden sisällä

Toimenpide-ehdotus: kannattaville tiloille jatkajien etsiminen, sukupolvenvaihdosten tukeminen

2. **Tuotannon vähentämissuunnitelmista huolimatta Koillismaan maidontuotannon kokonaistuotantomäärän näyttäisi pysyvän nykytasolla tai jopa hieman kasvavan. Lihantuotantoa tuottajat suunnittelevat hieman kasvattavan nykytasosta, mutta tämä edellyttää kannattavuuden paranemista nykytasosta.**

* Posiolla maidontuotanto oli noin 8,7 miljoonaa litraa vuonna 2013. Viiden vuoden sisällä loppuva maidontuotanto näyttäisi korvautuvan tulevilla investoinnilla, mikäli nuorten viljelijöiden suunnittelemat investoinnit toteutuvat.

*Maidontuotantomäärä Taivalkoskella on tällä hetkellä n. 5,64 miljoonaa litraa vuodessa ja viiden vuoden päästä tuotanto on arviolta noin 6 miljoonaa litraa, mikäli suunnitellut kehittämisinvestoinnit toteutuvat. Taivalkoskella lihantuotantotiloja on tällä hetkellä kaksi.

*Kuusamossa arvioidaan, että viidestä kymmeneen tilalla tehdään huomattavia navettainvestointeja, joiden myötä maidontuotantomäärä pysyy ennallaan seuraavat viisi vuotta huolimatta tuona aikana loppuvasta tuotannosta. Kuusamossa

Posion Kehitysyhtiö Oy

tuotantomäärä on tällä hetkellä noin 13 miljoonaa litraa vuodessa. Viiden vuoden kuluttua tuotanto on arviolta miljoona maitolitraa vaihtaa tuottajaa, kun arviolta 10 % tiloista tilaa lopettaa maidontuotannon.

Toimenpide-ehdotus: näköalojen avaaminen ja kehittämismyönteisen ilmapiirin luominen, koulutusta ja tukea investointeja suunnitteleville

3. Koulutus- ja palvelutarpeet liittyvät maatilayrityksen johtamiseen, fyysisen ja henkisen työkyvyn ylläpitämiseen ja sijais- ja varajärjestelyihin.

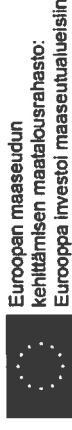
Puhelinkyselyn ja tilakäyntien perusteella alueen maatalousyrittäjät nostivat esille tarpeen osaamisen vahvistamiselle ja kehittämiseksi maatilayrityksen johtamisessa erityisesti **talouteen** liittyvissä teemoissa: taloushallinto, kannattavuuden parantaminen, investointien hallittu toteutus, verotus.

Työkykyyn liittyen nuoremmat viljelijät kiinnittivät huomiota ennaltaehkäisevään toimintaan ja iäkkäämmät viljelijät toivoivat erityisesti kuntouttavaa toimintaa työkyvyn ylläpitämiseksi (esim. ASLAK-kuntoutus). Nuorilla painopiste oli enemmän henkiseen työssä jaksamiseen liittyen ja vanhemmilla viljelijöillä painopiste oli fyysisen työkyvyn ylläpitämisessä. Tilakäyntien raporteissa nousi esille ajanhallinnan haasteet. Lisäksi haastatteluissa nousi esille **paikoittainen työturvallisuus työterveyshuollon palveluihin**, esim. hinta-laatusuhteen osalta.

Sijais- ja varajärjestelyissä vaikuttaisi osalla tilallista olevan palvelutarpeita. Joidenkin kohdalla tilanne on jopa niin, että varahenkilöitä ei ole käytettävissä. Lisäksi olisi kiinnitettävä huomioita toimenpiteisiin, joilla voitaisiin tukea **yksin maatilayritystä pyörittäviä viljelijöitä**. Haastatteluissa nousi esille myös yksittäisten erityiskurssien tarpeita esim. nurmiviljelyyn tai konetekniikan syventäviin kursseihin.

Toimenpide-ehdotus: räätälöityjä pienryhmäkoulutuksia, työterveyshuollon palvelumallien kehittäminen yhdessä maatilayrittäjien ja muiden maatalouden tukipalveluiden kanssa työkyvyn ja hyvinvoinnin tukemiseksi.

4. Verkostot, vertaistukitoiminta ja yhteistyö mahdollisuutena: Haastattelujen ja tilakäyntien sekä asiantuntija-arvioiden perusteella Koillismaalla on tarvetta tukea erilaisten verkostojen ja yhteistyömallien syntymistä maatilayrittäjien keskuudessa.

Koillismaa

Kuuluminen Juusto

Posion Kehitysyhtiö Oy

Kuuamon Juvu

Erityisesti nuoret maatilayrittäjät nostivat esille tarpeen pienryhmätoiminnalle eri teemoissa sekä vertaisverkostoitumiselle vapaamuotoisen toiminnan yhteydessä. Lisäksi nousi esille ideoita mentoroinnista. Yhteistyö toisten tilojen kanssa nähtiin mahdollisuutena. Moni sitä jo toteutti käytännössä ja kokemuksista oli sekä hyviä että huonoja. Vertaisryhmä / yhteistoimintaryhmissä voitaisiin lähteä esim. fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin kärjellä ja tuoda muuta asiaa ohessa.

Toimenpide - ehdotus: Kostonlupi 2000luvulle monistettuna! Kostonlupi on maatalousyrittäjien omaehtoista verkostotoimintaa, joka on lähtenyt aikanaan liikkeelle lentopallon peluusta. Nykysin verkostoa hyödynnetään virkistytymisen lisäksi mm. yhteisten hankintojen tekemisessä.

5. Hanke on osaltaan tukenut Koillismaan maaseutualueen toimijoiden verkoston aktivoitumista ja sitoutumista kokoamalla alueen toimijoita yhteen sekä tuottamalla ja jakamalla tietoa alueen tilojen kehittämis- ja muutostarpeista lähivuosille.

Maaseutuviranomaiset ja asiantuntijapalveluita maatilayrittäjille tarjoavat tahot ovat asiakkuuksissa olevien tilojen osalta melko hyvin perillä tilakohtaisista suunnitelmista ja kehittämismahdollisuuksista.

Hankkeen toteuttaman selvitystyön tuloksia hyödynnetään tulevien kehittämistoimenpiteiden suunnittelussa alueella.

Koillismaa

MAIDONTUOTANTO – puhelinkyselyn vastaukset

	KOILLISMAA		TAIVALKOSKI		POSIO		KUUSAMO	
	KYLLÄ	EI	EHKÄ	KYLLÄ	EI	EHKÄ	KYLLÄ	EI
Investointimahdollisuuksien selvittäminen on ajankohtainen lähimmän viiden vuoden aikana.		31	40	25				
Olette harkineet maatalan lopettamista lähimmän viiden vuoden aikana		24	65	5				
Olette kiinnostuneet monialayrittäjyydestä; Mahdollinen erikoisosaamisala?		28	57	9				
Olette kiinnostuneet yhteistyöstä toisen tilan kanssa esimerkiksi yhteisten investointien muodossa.		54	28	15				
Olisiko ajankohtaista koulutautua esim. automaatiotekniikkaan, taloushallintoon, yrittäjyyteen, työhyvinvointiin tai investointien suunnitteluun ja toteutukseen?		38	45	13				
Sukupolvenvaihdos on ajankohtainen lähimmän viiden aikana		16	71	9				
Olette valmiita harkitsemaan tilan myyntiä perheen ulkopuolelle		21	58	16				

Koillismaa

Erhvervs-, trafik- og miljøcentralen
Närings-, trafik- och miljöcentralenEuroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa Investoi maaseutualueisiin

SUKUPOLVENVAIHDOKSET

17% puhelinkyselyyn vastanneista maitotiloista ilmoitti, että sukupolvenvaihdos on ajankohtainen lähimmän viiden vuoden aikana. Kyselyssä kaksi maitotilallista Taivalkoskelta ilmoitti sukupolvenvaihdoksen olevan lähivuosina ajankohtainen. Vastaavasti Kuusamossa sukupolvenvaihdos on ajankohtainen lähivuosina noin 9-10:lle tilalle ja Posiolla noin 5:lle tilalle. Lisäksi **yhdeksän** vastaajaa kertoi, että sukupolvenvaihdos on ehkä ajankohtainen lähitulevaisuudessa.

Tilakäyntejä tarkemman haastattelun merkeissä tehtiin kolmelle SPV-tilalle. Yhdelle näistä tiloista samalla annettiin perusperehdytys SPV-prosessiin. Yhdellä näistä tiloista SPV – oli jo hyvällä alulla ja kolmannella asia on ajankohtainen muutaman vuoden kuluttua.

KOULUTUKSET

Kouluttautumisesta oli kiinnostunut lähes puolet puhelinkyselyyn vastanneista tilallisista. Sekä puhelinkyselyssä, että tilakäynneillä niin nuoremmilla kuin vanhemmilla tilallisilla oli kiinnostusta erityisesti **työkyvyn ylläpitämiseen ja kuntoutukseen liittyviin koulutuksiin.**

Kiinnostusta oli **myös talouteen** liittyvään koulutukseen kuten kannattavuuden parantaminen esim. verotukseen liittyvän osaamisen vahvistamisessa ja nuoremmilla tilallisilla isompien investointien hallittuun suunnitteluun ja toteutukseen liittyen.

Myös muutos maatilayrityksen johtamiseen liittyvään valmennukseen ja koulutukseen oli vastaajilla kiinnostusta.

Lisäksi viljelijät mainitsivat useita yksittäisiä erikoisteemoja, joihin toivottiin täsmäkoulutusta ja kursseja: *kasvinviljely, eläinten hedelmällisyys (kurssit sydäntalvella!), kuntoremonttikurssit, hitsauskurssi, koneiden huoltokurssi, ruokinta, nurmiviljely, toimilupasiemennys, rakentaminen, peltoviljelyn hienosäätöön.*

Koillismaa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Närings-, trafik- och miljöcentralen

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa Investoi maaseutualueisiin

MONIALAYRITTÄJYYS

Monialayrittäjyys kiinnosti puhelinkyselyn perusteella noin kolmasosaa tilallista – ja suurin osa näistä harjoitti jo jotakin muuta oheiselinkeinoa. Muutama harkitsi alanvaihtoa kokonaan. **Huomioitavaa on, että kyselyyn vastasi lähes poikkeuksetta tilan isäntä, joten esim. emäntien kiinnostus ja osaamisalueet monialayrittäjyyden suhteen eivät tulleet tässä kyselyssä esille.** Tämä on tärkeä huomioida, mikäli kylille halutaan luoda palveluyrittäjyyttä esim. vanhusten kotona asumiseen liittyen. Hankkeessa on tarkoitus järjestää vielä tiedonvaihtoa tähän liittyvän Pienyrittäjyyttä kylille- hankkeen kanssa.

YHTEISTYÖ MUIDEN TILOJEN KANSSA

Hieman yli puolet maitotiloista on kiinnostunut yhteistyöstä muiden tilojen kanssa. Moni kertoi myös jo harjoittavan yhteistyötä esimerkiksi yhteisten koneiden muodossa. Toisaalta osalla oli myös karvaita kokemuksia yhteistyöstä. Osa vastaajista oli sitä mieltä, että yhteistyömahdollisuuksia ei ole vielä hyödynnetty tarpeeksi.

TILAN MYYNTI PERHEEN ULKOPUOLELLE

21 tilaa lähes sadasta maitotilasta on valmis harkitsemaan tilan myyntiä perheen ulkopuolelle. Nuoremmat tilalliset olivat vanhempia useammin valmiita harkitsemaan asiaa. Moni epäili, että käypää hintaa on harva valmis maksamaan, vaikka tilan olisi valmis myymään. Uudessa kehittämishankkeessa voitaisiin selvittää tarkemmin lopettavien tilojen halukkuutta myydä hyvin toimivaa ja kehityskelpoista maatilaa uudelle yrittäjälle. Hankkeessa voitaisiin testata ulkoisen arvioinnin ja tilojen aktiivisen markkinoinnin mallia uusien maatilayrittäjien löytämiseksi alueelle.

Koillismaa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Närings-, trafik- och miljöcentralen

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahashto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

LIHANTUOTANTO Puhelinkyselyn vastaukset

Puhelinkyselyssä 22 vastaajaa ilmoitti harjoittavansa lihantuotantoa päätuotantolinjanaan tai elinkeinollisesti merkittäviä määriä. Kyselyn perusteella lihantuotanto kasvaisi Kuusamossa ja Taivaalkoskella. Posiolla lihantuotanto näyttäisi kyselyn perusteella taas hieman vähenevän.

Posiolla tällä hetkellä 18 lihatilaa ja näistä puhelinkyselyssä noin 30 % ilmoitti lopettavansa lihantuotannon.

Taivaalkoskella on tällä hetkellä 2 toimivaa lihatilaa.

Kuusamossa on tällä hetkellä 18 toimivaa lihatilaa.

Kyselyyn vastanneista 22:sta lihatilasta kolme ilmoitti lopettavansa toiminnan seuraavan viiden vuoden sisällä ja yksi oli juuri lopettanut. Nämä tilat sijaitsevat Posiolla. Vastaaajista pari suunnitteli siirtymistä kokonaan lihatilaksi. Suurimmalla osalla on tarkoitus pitää seuraavat viisi vuotta lihantuotanto ennallaan. Muutaman tilallisen kasvusuunnitelmat ja tuotantosuunnan muutokset lihatilaksi vaikuttavat kokonaisarvioon siten, että lihantuotanto Koillismaan alueella näyttäisi kasvavan viiden vuoden aikana, vaikka tuottajien määrä näyttäisi jonkin verran vähenevän. Suurin osa vastaajista on Posiolta. Suhteessa muihin kuntiin Posiolla lihantuottajien osuus maatilallisista on suurin. **Kolme puhelinkyselyyn vastannutta lihatilallista ilmoitti sukupolvenvaihdon olevan ajankohtainen seuraavan viiden vuoden aikana.** Näistä yksi on Posiolla ja kaksi Kuusamossa.

Kyselyyn vastanneiden tuottajien kokonaislihantuotantomäärä Koillismaan alueella on tällä hetkellä hieman yli 600 000 kiloa vuodessa. **Joukosta puuttuu merkittävien lihantuottajien tuotantomäärät, joten lukema ei kuvaa Koillismaan kokonaistuotantoa.** Vastaaajien arviot tuotantomäärästä viiden vuoden kuluttua ovat yhteensä lähes 880 000 kiloa vuodessa. Lihantuottajat suunnittelevat tuotantomäärien kasvattamista Koillismaalla. Tämä edellyttäneen kuitenkin yleistä lihantuotannon kannattavuuden parantumista.

Koillismaa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Närings-, trafik- och miljöcentralen

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahoitus:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Χιτωνισμός

Koillismaa

Kyselyn, tilakäyntien ja asiantuntijahaastattelujen perusteella Koillismaan kuntien maatalouden ja maaseudun kehittämisessä tärkeänä pidetään seuraavia asioita:

1. MYÖNTEINEN KEHITTÄMISILMAPIIRI: Mahdollisuuksien tunnistamista ja vahvuuksien hyödyntämistä koko alueen maatalouden ja yksittäisten maatilayritysten kehittämisessä

Toimenpide-ehdotus: yhteisiä alueen ja paikkakunnan maatilayrittäjien ja maaseudun kehittämiseen liittyvien ihmisten ja organisaatioiden tilaisuuksia, joissa luodaan uskoa tulevaisuuteen, otetaan esille positiivisia esimerkkejä alueelta ja muualta Suomesta ja maailmalta. Esim. maaseudun tulevaisuus –seminaari / yhteinen pikkujoulu / kunnon maatalousnäyttely / ”Koston lupin” uudelleen keksiminen

2. MAATILAYRITYKSEN JOHTAMINEN: Maatalousyritysten johtamisaamisen (talous & kehittäminen) edelleen vahvistaminen räätälöidysti pienryhmissä tilakohtaisiin tarpeisiin vastaten. Tila/yrityskohtaisen talouden ja kannattavuuden parantaminen osaamisen vahvistamisella: kehittämishankkeen kohdennetut toimenpiteet.

Toimenpide-ehdotus: hyödynnetään Tuottava maaseutu-hankkeen kokemuksia ja toimintamalleja ja kehitetään niiden pohjalta seuraavan hankkeen koulutusmallit. Pohdittavaksi, miten tavoittaa ja saada mukaan ne yrittäjät, jotka eniten ehkä tarvitsevat osaamisen vahvistamista, mutta eivät ole tähän mennessä olleet niin innostuneita kouluttautumaan?

3. TYÖKYKY JA HYVINVOINTI: Työterveyshuollon toimintamallin kehittäminen: varhaisen puuttumisen malli työssä jaksamisen kysymyksiin. Tällä hetkellä tiloilla käyvät lähinnä taloutteen ja karjan hyvinvointiin liittyvät asiantuntijat. Miten tukea parhaiten maatilayrittäjien fyysistä ja ja henkistä jaksamista? Kehittämishankkeeseen pilotti työterveyspalveluiden ja maatilayrittäjien sekä muiden tiloille tukipalveluja tuottavien yhteistyössä. Konkreettisia toimenpiteitä työhyvinvoinnin edistämiseksi. Työhyvinvointi tai pahoinvointi liittyy läheisesti yrityksen asioiden tolaan. Kuten yksi asiantuntijoista toteaa: ”Asia on erittäin tärkeä, ja osaksi huonoa oloa ja väsymistä tulee yrityksissä johtamisaamisen puuttumisesta. Sitä kautta tila toimintojen miettiminen, laskeminen, suunnitteleminen, jne tuo mitä suurimmassa määrin niin henkistä kuin fyysistäkin hyvinvointia. Kun asiat on yrityksessä hanskassa, niin on myös hyvä olla.”

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Posion Kehitysyhtiö Oy

Toimenpide-ehdotus: uuden kehittämishankkeen valmisteluun mukaan maatalousyrittäjille työterveys- ja työhyvinvointi sekä kuntoutuspalveluita tarjoavia toimijoita.

Kuulumon Juusto

4. VERTAISTUKI: Maatilayrittäjien vertais- ja yhteistoimintaryhmien käynnistäminen, liikkeelle polkaiseminen eri teemoissa. Huomioiden mm. nuoret viljelijät ja yksin yrittäjät! Tunnistettava nykyajan ihmisen sopivat väljään osallistumiseen perustuvat toimintamallit.

Toimenpide-ehdotus: polkaistaan käyntiin ilman hanketta uusi Koston lupi – verkostotoiminta monistettuna kaikille kolmelle paikkakunnalle. Käynnistyttyään verkostonalut voivat olla mukana uuden hankkeen suunnittelussa ja verkosto-toimenpiteiden suunnittelussa. Miten? Kutsu koolle iltakahville maatilayrittäjiä ja lähdetän ilman instituutioita liikkeelle.

5. KOULUTUS: Kentällä on koulutustarpeita maatalouden tukijärjestelmän muutoksiin liittyen. Esim. Posiolla ideoitui kyläkierroksen toteuttamista, jossa tukijärjestelmän muutoksista vietäisiin tietoa suoraan kyläkunnittain. Samalla voitaisiin saada laaja-alaisemmin tietoa kentältä muutostarpeista. Olisiko tälle tarvetta kaikissa alueen kunnissa, ja olisiko tarvetta yhdistää tähän myös sähköiseen asiointiin liittyvää koulutusta?

6. VIESTINTÄ: Maatalouden (kehittämisen) parissa työskentelevien yhteisen viestin kirkastaminen ja viestiminen päätöksentekijöille! Muutoksiin liittyvä voivottelu jätettäköön muille, maatalouden puolestapuhujat keskittyvät mahdollisuuksien tunnistamiseen ja niistä viestimiseen. Tarvitaan lisää tietoa (?) päätöksentekijöille kunkin kunnan maatalouden nykytilasta ja mahdollisuuksista säännöllisesti viestittynä. Näin voidaan saada myös tuki ja tila elinkeinon maatalouden ja maaseudun kehittämiseen kaavoituksessa ja muissa kysymyksissä. ProAgria ja elinkeinoyhtiöt sekä maatalouden keskusjärjestöjen paikallistasot voisivat pohtia yhdessä, mikä on kunkin paikkakunnan systemaattinen ja vaikuttavin tapa viestiä maatalouden nykytilanteesta ja mahdollisuuksista paikallisille, alueellisille, kansallisille ja kansainvälisille tahoille. → Hankkeessa voisi laatia tarpeen mukaan esim. yhteisen viestintäsuunnitelman ja kokeilla sen toimeenpanoa?

Koillismaa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Närings-, trafik- och miljöcentralen

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahaisto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

9. KUNTIEN HENKINEN, TOIMINNALLINEN JA TALOUDELLINEN TUKI MAASEUDUN JA MAATALOUDEN KEHITTÄMISELLE:

Kuntien välillä on eroja taloudellisessa ja toiminnallisessa tuessa. Miten turvataan maatalouden ja maaseudun tukeminen ja myönteinen kehittämisilmapiiri tiukentuvassa taloudellisessa tilanteessa? **Pohdittavaksi uutta hanketta ajatellen:** miten maatalouden parissa toimivat tahot voivat omalta osaltaan varmistaa vielä nykyistä paremmin riittävän tuen, niin taloudellisen kuin erityisesti henkisen ”tahtotila” -tuen maatalouselinkeinolle ja sen kehittämiseksi?

10. MAHDOLISUUKSIEN ETSIMINEN MAAILMALTA: Alueen maatalouden raaka-aineiden ja jalostettujen tuotteiden kilpailukyvyyn varmistaminen hyvin vaikealta näyttävässä eurooppalaisessa markkinatilanteessa.

Pohdittavaksi: mitä konkreettista Koillismaan toimijat voisivat yhdessä tehdä alueen maatalouden elintarvikeviennin edistämiseksi? Työtä tehdään: Kitkan (Posion ja Kuusamon) vesistöistä pyydyttävä Kitkan Viisas EU-nimisuojattu, Kitkan Viisas-hanke edistää tunnettavuutta paikallisesti ja kansallisesti.

Kuusamo Lapland Wild Food ja Taivaalkoski Wild Food on haettu tavaramerkeiksi, joilla on brändikäsikirjat, tavoitteena 2020, Kuusamo lähialueineen Suomen tunnetuin ruokamatkailupaikkakunta.

Pohdittavaksi: **Uusien markkina-alueiden etsiminen ja löytäminen koillismaan ruuan (maito-liha-tuotteet, myös muut ja yhteistyössä muiden paikkakuntien tuotteiden ja palveluiden kanssa) vientiin** (esim. kehittyvät taloudet Afrikassa ja Aasiassa (maat, joissa Suomi tunnetaan eli Suomen pitkäaikaiset kehitysyhteistyö kumppanimaat, esim. Tansania, Vietnam) ? : elintarvikkeiden tuottajat + elinkeinojen kehitysyhtiöiden hankkeet (Luonnollisesti läheltä) + kumppanit muualta Suomesta ja maailmalta?

11. PAIKALLINEN KYSYNTÄ JA TARJONTA: Paikalliseen kysyntään ja tarjontaan liittyen mahdollisuuksia on: ”Mielenkiintoista olisi tietää alueen julkisten hankintojen osalta se kuinka paljon olisi mahdollista korvata tuontia paikallisella elintarviketuotannolla ja mikä sen kokonaisvaikutus olisi aluetalouteen. Eli esim. tonnikalan/sein/kalapuikkojen jne.vaihtaminen muikkuun, haukeen jne paikalliseen kalaan. Lihan osalta samoin. Jos viennillä alueen ulkopuolelle ei voi vaurastua, niin alueellisen omavaraisuusasteen nostaminen olisi hyvä vaihtoehto(tai parempi vaihtoehto ylipäätään). Tässä olisi kunnilla ja kaupungeilla hyvät mahdollisuudet vaikuttaa ja vastata tarpeisiin(kun kuluttaja/käyttävä lähiruokaa

Koillismaa

Posion Kehitysyhtiö Oy

kaipaa kouluihin, sairaaloihin jne)" Kuusamossa kaupunki yhdessä Luonnollisesti läheltä hankkeen kanssa on lähtenyt aktiivisesti edistämään villiruuuan ja lähiruuuan osuutta hankinnoissa.

Kuusamon Juvato

Toimenpide-ehdotus: mahdollisuudet ja tilanne paikallisilta tuottajilta lähiruuuan hankinnan edistämisen suhteen Taivalkoskella ja Posiolla?

Toimenpide-ehdotus: paikallisten jatkojalostusmahdollisuuksien selvittäminen: pienteurastamotoimintaa selvitetään Luonnollisesti läheltä hankkeessa. Kyselyn tiedot toimitettu hankkeelle.

12. Sopivasti työtä, sopivasti vapaata ja talous kunnossa – teemaksi uudelle hankkeelle (Taivalkosken maaseutuviranomaisen motto!

LOPPUSEMINAARI 6.11.2014

Seminaarissa sovitut toimenpiteet maatalouselinkeinon kehittämiseksi Koillismaalla:

TOIMENPIDE	TOTEUTTAJAT	VASTUUHLÖ/TAHO	AIKATAULU kk/vuosi
- sovittiin, että Maatilojen mahdollisuudet -hankkeen ohjausryhmän kokoonpano työstää uuden kehittämishankkeen aiheita tässä selvitystyössä ja muualta saatujen tietojen ja kokemusten perusteella - ideahaku käynnissä 2014 loppuun. Hallinnoijasta ja tarkemmasta suunnittelusta sovitaan erikseen.			
- sovittiin, että mukana olevat organisaatiot toimittavat tiedot käynnissä ja valmistelussa olevista hankkeista Maatilojen mahdollisuudet- hankkeelle, jotta uuden hankkeen suunnittelussa voidaan jo suunnitteluvaiheessa huomioida verkostoyhteistyömahdollisuudet			

Koillismaa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Närings-, trafik- och miljöcentralen

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

HANKKEEN KUSTANNUKSET JA RAHOITUS

KUSTANNUKSET	Hyväksytty euroa	Toteutunut euroa
Palkkauskulut ja palkkiot	7200	7811,04
Ostopalvelut	9000	7944,96*
Vuokrat	600	**
Kotimaan matkakulut	3500	558,76 ***
Muut kustannukset	5200	2311,48 ****
Kokonaiskustannukset yhteensä	25500	20723,52

Ostopalvelujen osalta kustannusten alittuminen johtuu siitä, että tilakäyntejä toteutui 50 suunnitellun sijaan 42. Vuokrakustannuksia ei ole, koska hankkeen työntekijä työskenteli etänä Kuusamossa, ja laskutti työhuoneen käyttökorvauksen, kulut kohdassa muut kustannukset. Kotimaan matkakulujen osalta kustannusten alittuminen johtuu siitä, että tilakäyntien katsottiin toteutuvan parhaiten toteutuvan maatilayrittäjät jo tuntevien neuvojen toimesta. Muiden kustannusten osalta kustannusten alittuminen johtuu siitä, että päätöseminaari katsottiin tarkoituksenmukaisemmaksi toteuttaa laajan yleisöseminaarin sijaan pienempänä kutsutilaisuutena toimialan avainhenkilöille.

RAHOITUS

Kuntarahoitus ja yksityinen rahoitus (rahallinen) ovat toteutuneet. Kuusamon Juusto on maksanut yksityisrahoitusosuuden hankkeen hallinnoijalle (Posion Kehitysyhtiö) 2550 € ja kuntien rahoitusosuudet 4590 € on maksettu Koillismaan Leader (aiemmin Myötäle ry) ry:lle. EU+ valtion rahoitusta on hyväksytty rahoituspäätöksessä yhteensä 18 369 euroa.

Koillismaa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Närings-, trafik- och miljöcentralen

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin